

Småfåglar i vassen. Fr.v.: Rörsångare, skäggmes och sävsparv. Foto: P-G Bentz (sävsparv) och John Larsen.

Vassfåglar

Bladvass är en speciell biotop, som hyser sina särskilda arter. I inre delen av Foteviken finns stora välväxta vassar liksom vid Gessie ängar. Det största vassområdet på Falsterbonäset är Södra Flommen, som tyvärr kan vara på väg att ta död på sig själv, eftersom igenväxningen har gått för långt och grässvålen därför breder ut sig alltmer. I början av 1980-talet var vassen 2,5–3 m hög och det fanns stora klarvattenytor. Mindre vassar finns dessutom vid Ängsnäset, vid Hamnvägen i Skanör, i inre delen av Höllviken och vid Kämpinge.

Vassarnas egen rovfågel, den bruna kärrohöken, häckar med minst fem par i Foteviksvassarna, ett par vid Kämpinge-Fredshög och häckningsförsök har också förekommit vid Flommen.

Vattenrallen, som är en annan typisk vassart, är nattaktiv och lever dessutom ett undangömt liv inne i vassen. Hur många par som häckar i kommunen är svårt att fastställa men med 5–10 par vid Flommen kan det finnas åtskilligt fler i de stora vassarna vid Foteviken.

Även rörhönan ser säkert just *sina* ungar som världens sötaste... Foto: John Larsen.

Småfläckig sumphöna hörs spela i Flommen i stort sett varje vår men är, av samma skäl som för vattenrallen, svår att notera som häckande.

Något lättare är att konstatera häckning för rör- och sothöna. Båda arterna finns på Falsterbonäset men ingen häckning av rörhöna har registrerats vid Foteviken sedan 1998.

I så gott som alla vassområden häckar rörsångare och sävsparv. Dessutom finns en relativ nykomling, skäggmesen, som häckade första gången i Foteviksvassarna 1985 och därefter årligen åtminstone sedan 1992. Den har tidvis även häckat i Flommen och vid Kämpinge. Precis som andra vassarter döljer sig skäggmesarna väl i vegetationen, i synnerhet under häckningstiden. Lättast ser man kanske skäggmes i oktober när de samlas i flockar till s.k. högflykt, dvs. fåglarna stiger, ivrigt lockande till hög höjd och sträcker sedan iväg.

Jordbruksfåglar

Allmänna arter i odlingslandskapet är fasan (också odlad), tofsvipa, sånglärka, ladusvala, sädesärta, stare och, den typiskt skånska, råkan. I Vellinge kommun häckar ungefär 1 000 par råkor fördelade på ett 30-tal kolonier. Råkan häckar inte på Falsterbonäset, eftersom den är beroende av föda som den hittar i de feta lerjordarna inåt land. Beståndet har ökat under de senaste tio åren och närmar sig nu den storlek det hade före giftkatastrofen på 1960-talet. För de flesta andra arter i jordbrukslandskapet är annars trenderna negativa. Detta beror på ändrade metoder i jordbruket, ändrad växtföljd, bekämpningsmedel m.m.

En art, som väl också bör räknas till jordbruksfågarna, är kornsparven. Den var tidigare mer talrik men det senaste decenniet har endast 1–3 par häckat, nästan årligen, i området kring Fredshög.

Överst: Råkkoloni (del av). Nedan: Sjungande kornsparv vid Fredshög. Foto: Jan-Åke Hillarp (råkor) och P-G Bentz.

Skogs-, busk- och trädgårdsfåglar

Fågelfaunan i Falsterbonäsets skogsdungar och trädgårdar är i stort sett av ganska trivial karaktär, men en del intressanta arter och förändringar bör ändå nämnas. Några inventeringar på samma sätt som på strandängarna har inte gjorts. Däremot har hela Näset atlasinventerats som en del i Skånsk Fågelatlas II. Den visade klart att på ett par decennier har flera arter minskat starkt medan andra har invandrat och blivit tämligen vanliga häckfåglar. Till den förstnämnda gruppen hör t.ex. kattuggla, göktyta, näktergal och gråsparv, vilka sannolikt inte längre är årligen häckande och därtill i litet antal.

Bland de nyetablerade arterna finns det sådana som invandrat från den europeiska kontinenten som t.ex. turkduva, svarthakad buskskvätta, gransångare (rasen *collybita*), gulhämpling och gråsiska (rasen *cabaret*, numera även kallad brunsiska). Både den svarthakade buskskvättan och gulhämplingen är fortfarande ovanliga och häckar kanske inte årligen. Andra kontinentala arter, som dyker upp allt oftare men ännu inte har konsta-

Gråsparven (ovan t.v.) har minskat starkt i antal på Falsterbonäset. Turkduva (ovan t.h.), gulhämpling (mitten) och gråsiska (brunsiska) tillhör däremot en grupp relativt sentida invandrare. Foto: Björn Hillarp (turkduva) och P-G Bentz.

terats häckat på Falsterbonäset, är brandkronad kungsfågel och trädgårdsträdskrypare. En invandrare från norr är björktrasten som numera är nästan lika vanlig som koltrasten. Även spillkråka, stjärtmes, nötväcka och korp får väl räknas som norrifrån kommande, relativt nya häckande arter. Korpen har dock inte med säkerhet häckat på Falsterbonäset de senaste åren.

Några arter som finns nästan överallt i skogsområden i andra delar av Skåne är sällsynta eller saknas på Falsterbonäset. Atlasinventeringen avslöjade att ormvråk och grå flugsnappare faktiskt häckar, vilket var ytterst osäkert dessförinnan. Däremot saknas fortfarande t.ex. morkulla, skogsduva, gröngöling, entita och nötskrika. Även svartvit flugsnappare är mycket ovanligare på Falsterbonäset än i övriga Skåne. Vissa arter, t.ex. gröngöling, entita och nötskrika är utpräglade stannfåglar, som mycket sällan flyger några längre sträckor över öppen mark, vilket kan förklara deras sällsynthet på Falsterbonäset. För de övriga måste det vara andra orsaker som ligger bakom, eftersom de är mer eller mindre typiska flyttfåglar.

Slutligen ska nämnas att även bland de ”vanliga arterna” har tydliga förändringar märkts genom åren. Några, bl.a. gårdsmyg, törnsångare, svarthätta och grönfink, har blivit talrikare medan t.ex. stenskvätta, rörsångare och hämpling har blivit fåtaligare.

Framtidsfåglar

Vilka fågelarter kommer att häcka på Falsterbonäset om 50 eller 100 år? Sannolikt kommer många arter att vara kvar, även om utvecklingen tyvärr går mot en alltmer utbyggd och tätbefolkad region, vilket gör prognosen för strandängsfåglarna dyster pga. ökad störningsrisk.

Nya arter som häckar på Falsterbonäset.

Ovan: Svarthakad buskskvätta häckade på Skanörs Ljung 2006–2007 och norr därom 2008. Foto: Björn Malmhagen.

Nedan: Spillkråka häckade i Falsterbo park 2008.

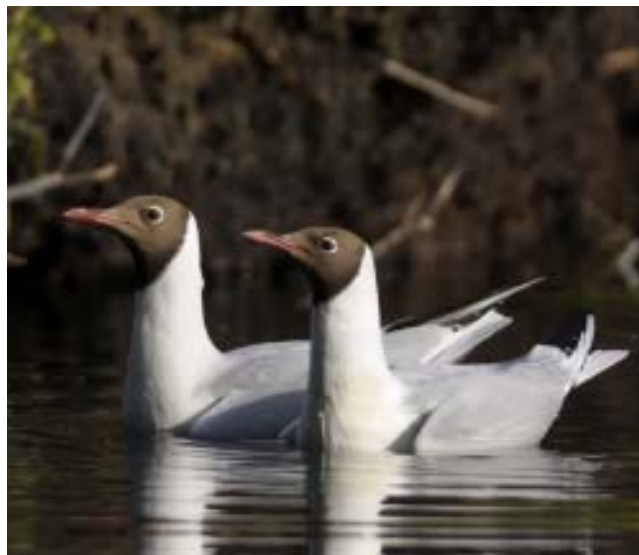
Foto: Tommy Flies.

Insatserna vid Landgrens holme visar visserligen att det *går* att skapa gynnsamma förhållanden men det kräver stora arbetsinsatser och pengar.

De globala skeendena i form av klimat- och miljöförändringar kommer naturligtvis också märkas på det lokala planet och gör det ännu svårare att sja om framtidens fågelfauna på Falsterbonäset.

Med ett varmare klimat kommer sannolikt invandringen av kontinentala arter att fortsätta. Av de nuvarande arterna kommer nog ”ö-arterna” att klara sig bäst. Återkomsten av ett par rejäla skrattmåskolonier vore välkommen, inte minst därför att de drar till sig andra arter som häckar i skydd av måskolonin. Det finns också en liten chans att få havsörn häckande i kommunen, födotillgången är ju god och ett bo på Eskilstorps holmar kanske inte bara är en vision!

Sammanställt av Lennart Karlsson.
Kommenterat av Sophie Ehnbo.

Ovan: Önskad framtidsart - skrattmå. Foto: John Larsen.
Nedan: Gryning eller skymning för våtmarksfåglarna?
Framtiden är oviss... Foto: Jan Elmeliid/N.

